

ЗАТВЕРДЖЕНО
Методичною радою
університету
від 23.06.2026
(протокол №6)

СИЛАБУС
ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ
«Артпедагогіка та арттерапія в спеціальній та інклюзивній освіті»
2026–2027 навчальний рік

Освітня програма: Спеціальна освіта.

Спеціальність: А6 Спеціальна освіта, спеціалізація А6.01 Логопедія.

Галузь знань: А Освіта.

Рівень вищої освіти: другий (магістерський).

Викладач	Цибуляк Наталя Юріївна, к.психол.н., доцент кафедри прикладної психології та логопедії
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/teachers/czybulyak-natalya-yuriyivna/
Контактний телефон	+380502096868
E-mail викладача	nata.tsibulyak@gmail.com
Графік консультацій	вівторок: 14.00-15.00

Обсяг ОК на поточний навчальний рік

Форма навчання	Кількість кредитів/годин	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота	Звітність
денна	3/90	12	12	66	екзамен
заочна		6	10	74	

Семестр: 1 семестр (денна та заочна форми).

Мова навчання: українська.

Ключові слова: артпедагогіка, арттерапія, корекційно-розвиткова робота, спеціальна освіта, інклюзивна освіта, особи з особливими освітніми потребами, ізотерапія, пісочна терапія, лялькотерапія, казкотерапія, музикотерапія, танцювально-рухова терапія, драматерапія, творчість, емоційний розвиток, самовираження, психолого-педагогічний супровід, арттерапевтичні техніки, артпедагогічні технології, міждисциплінарна взаємодія.

Мета ОК: формування у здобувачів вищої освіти системного уявлення про теоретичні засади, методи, технології та практичні можливості артпедагогіки й арттерапії у спеціальній та інклюзивній освіті, розвиток умінь добирати й застосовувати артпедагогічні та арттерапевтичні засоби у корекційно-розвитковій, освітній і консультативній роботі з особами з особливими освітніми потребами, а також готовності до створення безпечного, підтримувального й ресурсного середовища для їхнього розвитку, самовираження, соціалізації та психологічного благополуччя.

Предмет курсу: теоретичні засади, принципи, методи, форми, техніки та організаційно-методичні умови застосування артпедагогіки й арттерапії у спеціальній та інклюзивній освіті, а також можливості їх використання у психолого-педагогічному супроводі, корекційно-розвитковій роботі, соціалізації та підтримці осіб з особливими освітніми потребами.

Компетентності та програмні результати навчання:

Компетентності (К)

ІК. Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

ЗК-1. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК-2. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК-3. Здатність працювати в команді.

ЗК-4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК-8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК-9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

СК-3. Здатність здійснювати діагностико-аналітичну, корекційно-розвивальну, консультативну діяльність з урахуванням особливих освітніх потреб здобувачів.

СК-4. Здатність ефективно взаємодіяти з батьками, колегами, іншими фахівцями у процесі психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами на засадах партнерства.

СК-5. Здатність приймати ефективні рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК-6. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності, приймати рішення та продовжувати навчання та/або підвищення професійної кваліфікації відповідно до наявних потреб і запитів.

СК-7. Здатність до організації освітнього процесу у спеціальних закладах дошкільної і загальної середньої освіти з використанням сучасних засобів, методів, прийомів, технологій.

СК-8. Здатність до організації процесу навчання, виховання й розвитку дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного освітнього середовища.

СК-9. Здатність до організації безпечного і здоров'язбережувального освітнього середовища, у тому числі інклюзивного освітнього середовища.

Результати навчання (РН)

РН-3. Розробляти та впроваджувати інноваційні методики і технології корекційно-розвивальної роботи з особами з особливими освітніми потребами, генерувати нові ідеї для удосконалення навчання, виховання, розвитку та соціалізації цих осіб.

РН-5. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня функціонування, обмеження життєдіяльності та розвитку дитини з особливими освітніми потребами, забезпечувати ефективність власних дій.

РН-7. Робити фаховий внесок до професійних знань і практики та оцінювання результатів діяльності команди у сфері психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому середовищі, мотивувати учасників команди супроводу до досягнення спільних цілей.

РНУ-16. Надавати компетентні психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги особам з особливими освітніми потребами на основі проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку.

РНУ-17. Демонструвати на основі загальноєвропейських цінностей соціально свідому та відповідальну поведінку, слідувати деонтологічним принципам, гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності задля досягнення цілей сталого розвитку (ЦСР 4 та ЦСР 10).

Зміст курсу:

Заліковий кредит 1. Теоретичні засади артпедагогіки та арттерапії

Змістовий модуль 1. Артпедагогіка в спеціальній та інклюзивній освіті

Тема 1.1. Артпедагогіка як напрям професійної діяльності

Поняття артпедагогіки, її мета, завдання та місце в системі сучасної освіти. Передумови становлення та розвитку артпедагогіки. Співвідношення понять «артпедагогіка», «мистецька освіта», «арттерапія», «арттехнології». Педагогічний, розвивальний, корекційний, комунікативний, соціалізаційний і ресурсний потенціал мистецтва.

Особливості артпедагогіки у спеціальній та інклюзивній освіті. Можливості використання мистецьких засобів у навчанні, вихованні, розвитку, соціалізації та психолого-педагогічному супроводі осіб з особливими освітніми потребами. Роль фахівця спеціальної освіти у застосуванні артпедагогічних технологій.

Тема 1.2. Принципи, методи і форми артпедагогіки

Основні принципи артпедагогічної діяльності: гуманістична спрямованість, особистісна орієнтація, безбар'єрність, доступність, добровільність творчого самовираження, активність, суб'єктність і врахування індивідуальних можливостей особи. Класифікація методів і прийомів артпедагогіки. Індивідуальні, парні, групові та колективні форми роботи. Використання образотворчої, музичної, літературної, театральної, рухової та інтегрованої творчої діяльності. Адаптація артпедагогічних методів і матеріалів відповідно до віку, освітніх потреб, сенсорних, моторних, комунікативних і когнітивних можливостей учасників. Проектування артпедагогічної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі.

Змістовий модуль 2. Арттерапія як засіб психолого-педагогічної допомоги

Тема 2.1. Арттерапія: сутність, цілі та завдання

Поняття арттерапії та основні етапи її становлення. Теоретичні підходи до розуміння терапевтичного потенціалу творчості. Мета, завдання, функції та основні напрями арттерапії. Творчий процес і мистецький продукт як засоби самовираження, комунікації, емоційної регуляції та підтримки розвитку. Відмінності між арттерапевтичним і артпедагогічним використанням мистецтва. Можливості та обмеження застосування арттерапевтичних елементів у спеціальній та інклюзивній освіті. Межі професійної компетентності фахівця спеціальної освіти та взаємодія з психологами, арттерапевтами й іншими фахівцями.

Тема 2.2. Арттерапевтичний простір і професійна готовність фахівця

Поняття фізичного, психологічного та символічного арттерапевтичного простору. Вимоги до організації безпечного, доступного та підтримувального середовища. Добір художніх матеріалів і засобів з урахуванням віку, особливих освітніх потреб, сенсорних і моторних можливостей учасників. Структурування простору та часу арттерапевтичної взаємодії. Встановлення правил і меж. Добровільність участі, право вибору та відмови. Професійна позиція фахівця: емпатійність, безоцінність, спостереження, фасилітація, професійна рефлексія. Недопустимість необґрунтованої діагностичної інтерпретації творчого продукту. Професійні межі, перенаправлення та міждисциплінарна взаємодія.

Заліковий кредит 2. Основні напрями арттерапії в роботі з особами з ООП

Змістовий модуль 3. Ізотерапія та пісочна терапія

Тема 3.1. Ізотерапія в спеціальній та інклюзивній освіті

Сутність, цілі та можливості ізотерапії. Малювання, живопис, графіка, колаж, ліплення та інші форми образотворчої діяльності як засоби самовираження і комунікації. Терапевтичні та корекційно-розвиткові можливості кольору, форми, лінії, фактури та образу. Директивні та недирективні техніки. Індивідуальні та групові форми роботи. Використання ізотерапевтичних технік для підтримки емоційного розвитку, комунікації, самоусвідомлення, соціальної взаємодії та ресурсування. Адаптація образотворчих матеріалів і завдань для осіб з різними особливими освітніми потребами. Безпека та етичні обмеження застосування ізотерапевтичних технік.

Тема 3.2. Пісочна терапія в спеціальній та інклюзивній освіті

Теоретичні засади та основні підходи до використання піску в допоміжних практиках. Властивості піску як сенсорного та символічного матеріалу. Організація простору для роботи з піском: пісочниця, матеріали, мініатюри, природні об'єкти та додаткові засоби. Вільна і структурована робота з піском. Індивідуальні, парні та групові техніки. Потенціал пісочної роботи для сенсорного досвіду, емоційного вираження, комунікації, взаємодії та розвитку уяви. Особливості застосування в роботі з особами з особливими освітніми потребами. Сенсорна безпека, гігієнічні вимоги, протипоказання та професійні межі.

Змістовий модуль 4. Наративно-ігрові та музично-рухові практики

Тема 4.1. Лялькотерапія і казкотерапія

Лялька, гра, історія та метафора як засоби символічного самовираження і комунікації. Основні види ляльок та можливості їх використання у психолого-педагогічній і корекційно-розвитковій роботі. Створення ляльки як творчий процес. Рольова взаємодія та моделювання соціальних ситуацій. Казка як культурний, наративний і метафоричний ресурс. Види казок і способи роботи з ними: читання, обговорення, доповнення, трансформація та створення власних історій. Використання лялько- і казкотерапевтичних елементів для розвитку мовлення, комунікації, емоційної сфери, уяви та соціальних навичок осіб з особливими освітніми потребами. Адаптація наративного матеріалу та етичні межі його використання.

Тема 4.2. Музикотерапія і танцювально-рухова терапія

Музика і рух як засоби емоційного вираження, комунікації, саморегуляції та взаємодії. Рецептивні та активні форми роботи з музикою. Слухання, ритмізація, вокалізація, імпровізація та використання музичних інструментів. Основи танцювально-рухового підходу: рух, ритм, тілесна експресія, простір і взаємодія. Можливості музично-рухових практик для розвитку комунікації, соціальної взаємодії, моторики та емоційної регуляції осіб з особливими освітніми потребами. Сенсорні особливості сприймання звуку й руху. Адаптація активностей відповідно до індивідуальних можливостей учасників. Добровільність, фізична та психологічна безпека.

Заліковий кредит 3. Інтеграція арттехнологій у професійну діяльність

Змістовий модуль 5. Арттерапевтичне заняття та інтеграція методів

Тема 5.1. Поєднання арттерапевтичних методів у роботі з особами з ООП

Поняття інтегративного та мультимодального використання мистецьких засобів. Можливості поєднання образотворчої діяльності, піску, казки, ляльки, музики, руху, драматизації та інших творчих модальностей. Принципи добору й послідовності методів відповідно до мети, потреб, можливостей і стану учасників. Перехід між різними способами творчого самовираження. Адаптація інтегрованих артпрактик для осіб з різними особливими освітніми потребами. Аналіз професійно орієнтованих кейсів. Межі інтеграції арттерапевтичних елементів у діяльність фахівця спеціальної освіти.

Тема 5.2. Арттехнології у структурі корекційно-розвиткового заняття
Мета, завдання та принципи планування корекційно-розвиткового заняття з використанням арттерапевтично орієнтованих технік. Орієнтовна структура заняття: встановлення контакту та створення безпечного простору, налаштування, основна творча діяльність, рефлексія та завершення. Формулювання мети й очікуваних результатів. Добір методів, технік, матеріалів та організаційних форм відповідно до потреб учасників. Індивідуальний і груповий формати. Адаптація інструкцій, часу, матеріалів і способів участі. Спостереження та фіксація процесу. Рефлексія без нав'язування інтерпретацій. Розроблення та професійне обґрунтування власного фрагмента корекційно-розвиткового заняття з використанням арттерапевтично орієнтованих технік.

Змістовий модуль 6. Міждисциплінарний супровід, етика і безпека

Тема 6.1. Арттехнології у роботі з сім'єю та командою супроводу

Місце арттехнологій у системі психолого-педагогічного супроводу особи з особливими освітніми потребами. Можливості творчих методів у роботі з дитиною та сім'єю. Спільна творча діяльність як ресурс комунікації, взаємодії та взаєморозуміння. Участь батьків та інших законних представників у плануванні й реалізації артпрактик. Використання арттехнологій у роботі команди психолого-педагогічного супроводу. Розподіл професійних ролей і відповідальності. Міждисциплінарна комунікація та партнерство. Узгодження артпедагогічних і корекційно-розвиткових цілей з індивідуальними потребами особи.

Тема 6.2. Етика, безпека і оцінювання ефективності артпрактик

Етичні принципи застосування артпедагогічних і арттерапевтичних методів. Повага до гідності, автономії та права вибору учасника. Інформована згода, добровільність,

конфіденційність і захист персональних даних. Фізична, психологічна, сенсорна та емоційна безпека. Професійні межі та компетентність фахівця. Етичні ризики інтерпретації творчих продуктів. Критерії доцільності, якості та результативності артпрактик. Спостереження, зворотний зв'язок, професійна рефлексія та документування результатів. Доказовість і критичне оцінювання арттерапевтичних методів. Визначення ситуацій, що потребують консультації, супервізії або перенаправлення до іншого фахівця.

Структура освітньої компоненти

Назви змістових модулів і тем	Денна : усього	Л	П	Лаб	Інд	С.р	Заочна : усього	Л	П	Лаб	Інд	С.р
Заліковий кредит 1. Теоретичні засади артпедагогіки та арттерапії												
Змістовий модуль 1. Артпедагогіка в спеціальній та інклюзивній освіті												
Тема 1.1. Артпедагогіка як напрям професійної діяльності	7	2	–	–	–	5	7	2	–	–	–	5
Тема 1.2. Принципи, методи і форми артпедагогіки	8	–	2	–	–	6	8	–	–	–	–	8
Разом за змістовим модулем 1	15	2	2	–	–	11	15	2	–	–	–	13
Змістовий модуль 2. Арттерапія як засіб психолого-педагогічної допомоги												
Тема 2.1. Арттерапія: сутність, цілі та завдання	7	2	–	–	–	5	7	2	–	–	–	5
Тема 2.2. Арттерапевтичний простір і професійна готовність фахівця	8	–	2	–	–	6	8	–	2	–	–	6
Разом за змістовим модулем 2	15	2	2	–	–	11	15	2	2	–	–	11
Разом за заліковим кредитом 1	30	4	4	–	–	22	30	4	2	–	–	24
Заліковий кредит 2. Основні напрями арттерапії в роботі з особами з ООП												
Змістовий модуль 3. Ізотерапія та пісочна терапія												
Тема 3.1. Ізотерапія в спеціальній та інклюзивній освіті	7	2	–	–	–	5	7	–	2	–	–	5
Тема 3.2. Пісочна терапія в спеціальній та	8	–	2	–	–	6	8	–	–	–	–	8

інклюзивній освіті												
Разом за змістовим модулем 3	15	2	2	–	–	11	15	–	2	–	–	13
Змістовий модуль 4. Наративно-ігрові та музично-рухові практики												
Тема 4.1. Лялькотерапія і казкотерапія	7	2	–	–	–	5	7	–	–	–	–	7
Тема 4.2. Музикотерапія і танцювально-рухова терапія	8	–	2	–	–	6	8	–	2	–	–	6
Разом за змістовим модулем 4	15	2	2	–	–	11	15	–	2	–	–	13
Разом за заліковим кредитом 2	30	4	4	–	–	22	30	–	4	–	–	26
Заліковий кредит 3. Інтеграція арттехнологій у професійну діяльність												
Змістовий модуль 5. Арттерапевтичне заняття та інтеграція методів												
Тема 5.1. Поєднання арттерапевтичних методів у роботі з особами з ООП	7	2	–	–	–	5	7	–	–	–	–	7
Тема 5.2. Арттехнології у структурі корекційно-розвиткового заняття	8	–	2	–	–	6	8	–	2	–	–	6
Разом за змістовим модулем 5	15	2	2	–	–	11	15	–	2	–	–	13
Змістовий модуль 6. Міждисциплінарний супровід, етика і безпека												
Тема 6.1. Арттехнології у роботі з сім'єю та командою супроводу	7	2	–	–	–	5	7	2	–	–	–	5
Тема 6.2. Етика, безпека і оцінювання ефективності артпрактик	8	–	2	–	–	6	8	–	2	–	–	6
Разом за змістовим модулем 6	15	2	2	–	–	11	15	2	2	–	–	11
Разом за заліковим кредитом 3	30	4	4	–	–	22	30	2	4	–	–	24

УСЬОГО ГОДИН	90	1 2	1 2	–	–	66	90	6	1 0	–	–	74
--------------	----	--------	--------	---	---	----	----	---	--------	---	---	----

Методи навчання: Передбачається поєднання широкого спектра методів навчання, зокрема словесно-ілюстративного, репродуктивного, проблемного викладу, частково-пошукового (евристичного), дослідницького, проєктного, інтерактивного, тренінгового та практико-орієнтованого методів, а також методів самостійної роботи, індивідуальних консультацій і цифрової підтримки навчання. Основними формами організації освітнього процесу під час вивчення ОК «Артпедагогіка та арттерапія у спеціальній та інклюзивній освіті» є лекційні, семінарські, практичні заняття, самостійна та індивідуально-дослідна робота здобувачів вищої освіти. Словесно-ілюстративний метод використовується під час лекцій для подання основних теоретичних положень, понять, підходів і моделей артпедагогіки та арттерапії у спеціальній та інклюзивній освіті. Пояснення навчального матеріалу супроводжується прикладами, схемами, таблицями, презентаціями, аналізом методичних матеріалів, відеофрагментів занять, зразків творчих робіт і описів арттерапевтичних технік. Репродуктивний метод застосовується під час семінарських і практичних занять з метою закріплення базових знань, понять, алгоритмів і процедур. Здобувачі освіти виконують завдання, що передбачають відтворення та застосування теоретичних положень: визначення цілей і завдань артпедагогічної або арттерапевтичної роботи, добір методів і технік відповідно до освітніх потреб, аналіз функцій художніх матеріалів, побудову структури заняття, характеристики можливостей і обмежень окремих арттерапевтичних напрямів. Метод проблемного викладу та частково-пошуковий (евристичний) метод використовуються для розвитку критичного мислення, аналітичних умінь і навичок професійного вибору. У процесі роботи здобувачі аналізують педагогічні й корекційно-розвиткові ситуації, визначають доцільність застосування ізотерапії, казкотерапії, музикотерапії, пісочної, лялькової, танцювально-рухової та інших форм арттерапії, обговорюють можливі ризики, етичні аспекти та альтернативні способи організації допомоги особам з особливими освітніми потребами. Практико-орієнтований і тренінговий методи є провідними під час опанування дисципліни, оскільки передбачають безпосереднє ознайомлення здобувачів із техніками артпедагогіки та арттерапії. У межах практичних занять можуть застосовуватися вправи з малювання, колажування, ліплення, роботи з піском, лялькою, музикою, рухом, казковими та драматерапевтичними засобами. Здобувачі освіти набувають досвіду участі в окремих вправах, спостереження за їх корекційно-розвитковим потенціалом, аналізу власних відчуттів і професійного осмислення можливостей їх використання у майбутній діяльності. Дослідницький метод передбачає виконання здобувачами окремих елементів аналітичної та пошукової роботи. Зокрема, студенти мають змогу вивчати наукові та методичні джерела, аналізувати сучасні підходи до використання арттехнологій у спеціальній та інклюзивній освіті, порівнювати ефективність різних напрямів арттерапії, розробляти фрагменти занять або індивідуальні корекційно-розвиткові маршрути із застосуванням мистецьких засобів. Цей метод особливо важливий під час підготовки індивідуально-дослідних завдань, методичних розробок і міні-проєктів. Проєктний та інтерактивні методи навчання використовуються з метою розвитку навичок командної взаємодії, планування, творчого мислення, презентації та захисту професійних ідей. У межах курсу можуть застосовуватися дискусії, мозкові штурми, аналіз кейсів, рольові вправи, робота в малих групах, моделювання артпедагогічного або корекційно-розвиткового заняття з використанням арттерапевтично орієнтованих технік, створення тематичних добірок технік, підготовка та презентація власних методичних напрацювань. Самостійна робота здобувачів передбачає опрацювання лекційного матеріалу, вивчення наукових і методичних джерел, виконання письмових, творчих і аналітичних завдань, підготовку доповідей, розробку вправ, обґрунтований добір арттерапевтично орієнтованих технік для конкретних категорій осіб з особливими освітніми потребами, а також осмислення можливостей їх практичного застосування. Така

робота сприяє розвитку самостійності, професійної рефлексії, творчої ініціативи та вміння організовувати власну навчально-професійну діяльність. Індивідуальні та групові консультації забезпечують підтримку здобувачів у процесі опанування складних тем, виконання практичних, творчих і методичних завдань. Консультаційна форма роботи дає змогу уточнювати особливості використання окремих арттерапевтичних технік, обговорювати професійні межі, коригувати структуру заняття, добирати форми роботи відповідно до віку, стану та індивідуальних особливостей учасників освітнього процесу. У процесі навчання також можуть використовуватися цифрові інструменти для пошуку, систематизації, візуалізації та представлення інформації, створення презентацій, добору музичного, візуального й відеоматеріалу, а також підготовки методичних продуктів. Інструменти штучного інтелекту можуть застосовуватися як допоміжний засіб для генерації ідей, структурування матеріалу, мовного редагування та підготовки візуального супроводу з обов'язковим критичним опрацюванням результатів і дотриманням принципів академічної доброчесності. Застосування зазначених методів навчання забезпечує поєднання теоретичної підготовки з практичною, творчою, корекційно-розвитковою та рефлексивною діяльністю, сприяє глибшому осмисленню можливостей артпедагогіки та арттерапії, формуванню професійних умінь, гуманістичної позиції та готовності до використання мистецьких засобів у роботі з особами з особливими освітніми потребами.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять):

ОК складається з лекційних, семінарських, практичних занять, самостійної та індивідуально-дослідної роботи. Заохочується активна участь здобувачів освіти в обговоренні навчальних питань, висловлення власної аргументованої позиції, творчий і відповідальний підхід до виконання завдань, готовність до професійної рефлексії та дотримання етичних норм у роботі з артпедагогічними й арттерапевтичними техніками. Обов'язковою умовою є дотримання принципів академічної доброчесності.

Навчальні роботи виконуються самостійно. Використання ідей, тверджень, текстів, графіків та інших матеріалів інших авторів потребує належного цитування і посилання на джерело. Повторне використання власних раніше опублікованих або поданих робіт допускається лише за погодженням із викладачем і за умови належного посилання.

Використання генеративного ШІ підлягає декларуванню відповідно до політик БДПУ та вимог цього силабусу.

Підготовка до семінарських і практичних занять передбачає опрацювання теоретичних питань за темою з використанням рекомендованої літератури, електронних ресурсів та самостійно дібраних джерел. Результати підготовки обговорюються під час занять у форматі дискусій, аналізу кейсів, мозкових штурмів, виконання творчих вправ, моделювання фрагментів артпедагогічних і корекційно-розвиткових занять із використанням арттерапевтично орієнтованих технік, аналізу можливостей і обмежень окремих методів роботи з особами з особливими освітніми потребами. У разі пропуску заняття здобувач виконує передбачений для нього обов'язковий контрольний захід або навчальне завдання, якщо такий був визначений програмою курсу. Порядок і строки виконання визначаються відповідно до чинного Положення про оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти БДПУ та повідомляються через Moodle.

Самостійна та індивідуально-дослідна робота виконується у письмовій, електронній або творчо-методичній формі та подається через платформу Moodle або в інший визначений викладачем спосіб. Такі завдання можуть передбачати аналіз наукових і методичних джерел, характеристики арттерапевтичних напрямів, розроблення фрагментів занять, добір вправ і технік для конкретних категорій осіб з особливими освітніми потребами, підготовку презентацій, рефлексивних звітів, мініпроектів або методичних рекомендацій. Передбачено обговорення виконаних завдань під час семінарських, практичних занять або консультацій. Роботи, виконані не в повному обсязі або оформлені без дотримання встановлених вимог,

повертаються на доопрацювання. Повторне подання роботи здійснюється не пізніше ніж через тиждень після отримання зауважень, якщо інше не погоджено з викладачем.

В умовах дистанційного або змішаного навчання лекційні, семінарські та практичні заняття проводяться в онлайн-режимі відповідно до розкладу. Самостійні та індивідуально-дослідні роботи подаються через систему Moodle у визначені терміни. Консультації проводяться згідно з графіком, визначеним викладачем.

Допуск до семестрового контролю здійснюється відповідно до вимог робочого навчального плану та чинного Положення про оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти БДПУ. Формою семестрового контролю є екзамен, спрямований на перевірку рівня засвоєння теоретичних засад артпедагогіки й арттерапії, розуміння можливостей окремих напрямів арттерапевтичної роботи, уміння добирати методи і техніки відповідно до потреб осіб з особливими освітніми потребами, а також здатності аргументовано обґрунтовувати власні професійні рішення.

Політика використання штучного інтелекту

Інструменти штучного інтелекту (ШІ), зокрема ChatGPT, Claude, Gemini, Grammarly та інші подібні сервіси, можуть використовуватися здобувачами освіти як допоміжний інструмент під час виконання самостійної та індивідуально-дослідної роботи. Допустимими є використання ШІ для генерації ідей, побудови структури тексту, мовного редагування, узагальнення матеріалу, підготовки презентацій, візуального супроводу, добору формулювань, технічної підтримки аналізу інформації або впорядкування методичних матеріалів. Використання ШІ не замінює самостійного мислення, професійної рефлексії, аналізу, інтерпретації та власних висновків здобувача освіти.

Забороняється подавати як власний результат роботи тексти, аналіз, висновки, відповіді, методичні розробки, інтерпретації творчих продуктів, характеристики емоційного стану, рекомендації щодо корекційно-розвиткової роботи або інші матеріали, згенеровані ШІ, без критичного опрацювання, перевірки та належного розкриття факту використання таких інструментів. Недеклароване використання ШІ вважається порушенням академічної доброчесності.

Використання ШІ для створення фрагментів тексту, структури роботи, узагальнення матеріалу, редагування, перекладу, візуалізації або аналізу підлягає обов'язковому розкриттю у письмовій, проєктній або презентаційній роботі відповідно до чинних політик університету. Розкриття подається у вигляді декларації наприкінці роботи або перед списком використаних джерел. У декларації доцільно зазначати назву інструменту, версію, дату використання, характер делегованих завдань, рівень людського контролю, а також підтвердження того, що повна відповідальність за зміст роботи покладається на автора. Інструменти ШІ не можуть вважатися авторами або співавторами роботи.

Під час використання інструментів ШІ заборонено вводити персональні або чутливі дані, конфіденційні відомості, матеріали практик та описи реальних випадків, за якими можна ідентифікувати дітей, батьків, сім'ї чи інших осіб. Результати ШІ підлягають критичній перевірці. Суттєве використання ШІ має бути розкрито відповідно до політик БДПУ; для оформлення декларації рекомендується таксономія GAIDeT.

У декларації стисло зазначаються: використаний інструмент і версія, дата використання, делеговані завдання, рівень людського нагляду та підтвердження відповідальності автора за кінцевий результат.

Як згенерувати декларацію (коротка інструкція):

1. Перейдіть до GAIDeT Declaration Generator:

 <https://panbibliotekar.github.io/gaidet-declaration/index-uk.html>

 <https://panbibliotekar.github.io/gaidet-declaration/>

2. Вкажіть ПІБ автора(ів).

3. Оберіть інструмент(и) ГШІ, зазначте версію(ї) та дати використання.

4. Позначте делеговані завдання зі списку таксономії GAIDeT та, за потреби, додайте короткий коментар.

5. Натисніть «Згенерувати» і вставте сформований текст у розділ «Декларація використання генеративного ШІ (GAIDeT)» вашої роботи (або на останній слайд презентації під час захисту).

Приклад тексту декларації. Автори декларують використання генеративного ШІ в процесі дослідження та написання. Згідно з таксономією GAIDeT (2025), такі завдання були делеговані інструментам GAI під повним людським наглядом: [перелік того, що делегувалось ШІ]. Використаний інструмент GAI: [назва програми ШІ, яка використовувалась]. Відповідальність за остаточний варіант рукопису повністю лежить на авторах. Інструменти GAI не вказані як автори та не несуть відповідальності за кінцеві результати. Декларацію подав(ла): [прізвище та ім'я].

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: технічне (ноутбук); програмне (Microsoft Office: Power Point, Word, Moodle, Zoom, репозитарій); наочність (презентації у форматі Power Point).

Система оцінювання та вимоги:

Поточний контроль здійснюється впродовж семестру та спрямований на оцінювання підтверджених результатів навчання за темами і змістовими модулями ОК, а також результатів виконання індивідуальних і самостійних завдань. Результати поточного контролю фіксуються в журналі обліку успішності на освітній платформі Moodle. Максимальна кількість балів за поточну роботу становить 50 балів.

Форми поточного контролю добираються відповідно до очікуваних результатів навчання та можуть включати аналіз і розв'язання професійно орієнтованих кейсів, виконання практичних і творчо-методичних завдань, розроблення та обґрунтування артпедагогічних і арттерапевтично орієнтованих вправ, аналіз наукових джерел, мініпроекти, тестування, презентацію та захист результатів самостійної роботи. Оцінюється не сам факт участі в занятті, а продемонстровані результати навчання.

Для кожного контрольного заходу до початку його виконання в Moodle оприлюднюються зміст завдання, очікуваний результат, форма подання, максимальна кількість балів і критерії оцінювання. Оцінюванню підлягає продемонстрований результат навчання, а не сам факт присутності або активності здобувача.

Під час поточного оцінювання враховуються: коректність і глибина використання спеціалізованих знань; здатність аналізувати професійну ситуацію та визначати потреби учасників; обґрунтованість вибору й адаптації методів і технік; урахування особливих освітніх потреб, безпеки, етичних вимог і меж професійної компетентності; здатність інтегрувати теоретичні положення з практикою; самостійність і критичність професійного мислення; аргументованість висновків і професійна рефлексія; академічна доброчесність.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Вид оцінювання	Максимальна кількість балів
Поточний контроль та самостійна робота	50
Екзамен	50
Разом	100

Шкала нарахування рейтингових балів

Рівневі дескриптори поточного оцінювання

Рівень виконання	Характеристика
Високий	Завдання виконано повністю, самостійно й професійно обґрунтовано;

Рівень виконання	Характеристика
	коректно застосовано спеціалізовані знання; враховано особливі освітні потреби, безпеку, етичні вимоги та межі професійної компетентності; висновки аргументовані.
Достатній	Завдання виконано загалом правильно й обґрунтовано; є окремі несуттєві неточності або неповна деталізація, що не змінюють суті професійного рішення.
Середній	Основні елементи завдання виконано, але аналіз, адаптація або аргументація неповні; наявні суттєві прогалини, які потребують доопрацювання.
Низький	Виконано лише окремі елементи завдання; професійне рішення не має достатнього обґрунтування або містить суттєві помилки щодо потреб, безпеки, етики чи професійних меж.
Не виконано	Завдання не подано / не виконано або результат не відповідає встановленому завданню.

Орієнтовні види навчальної діяльності, що підлягають поточному оцінюванню

1. Аналіз теоретичних положень і наукових джерел
2. Аналіз і розв'язання професійно орієнтованого кейсу
3. Обґрунтований добір та адаптація арттехнології для особи з ООП
4. Розроблення творчо-методичного завдання / фрагмента вправи
5. Підготовка та презентація мініпроєкту
6. Самостійне аналітичне завдання / професійна рефлексія
7. Тестування за змістом теми або модуля
8. Інтегроване практичне завдання з обґрунтуванням професійного рішення

Поточний контроль здійснюється за результатами виконання контрольних заходів і навчальних завдань, визначених силабусом та навчально-методичним забезпеченням ОК. Оцінюванню підлягають конкретні, сплановані та вимірювані результати навчання, а не присутність чи активність здобувача як такі.

Критерії оцінювання кожного виду роботи та максимальна кількість балів оприлюднюються на платформі Moodle до виконання відповідного завдання. Результати оцінювання фіксуються в Moodle у встановлені терміни.

Форми і зміст поточного контролю, розподіл балів між окремими заходами та завданнями визначаються в навчально-методичному забезпеченні ОК відповідно до затвердженої системи оцінювання.

Формою семестрового контролю є екзамен в обсязі навчального матеріалу, передбаченого силабусом. Екзамен має компетентнісний характер і передбачає виконання завдань, що дають змогу оцінити не лише знання теоретичних положень, а й здатність застосовувати їх у професійно орієнтованих ситуаціях спеціальної та інклюзивної освіти. Екзаменаційне завдання передбачає аналіз професійно орієнтованого кейсу та/або виконання комплексного практичного завдання, що потребує обґрунтованого добору й адаптації артпедагогічних або арттерапевтично орієнтованих засобів з урахуванням особливих освітніх потреб, етичних вимог, безпеки та меж професійної компетентності.

Максимальна кількість балів за екзамен становить 50 балів.

Екзаменаційне завдання оцінюється за критеріями, наведеними нижче. Бал визначається за рівнем повноти, правильності, професійної обґрунтованості та самостійності виконання; оцінюється саме продемонстрований результат навчання.

Під час оцінювання екзаменаційної роботи враховуються рівень володіння спеціалізованими концептуальними знаннями, здатність застосовувати їх для розв'язання складних професійних завдань, обґрунтованість і самостійність професійних рішень,

коректність добору та адаптації арттехнологій, урахування етичних вимог і професійних меж, аргументованість висновків та якості фахової комунікації.

Бали

Критерії оцінювання

45–50	Здобувач демонструє системне й упевнене володіння спеціалізованими знаннями сучасного рівня, самостійно аналізує складну професійно орієнтовану ситуацію, обґрунтовано добирає та адаптує артпедагогічні й арттерапевтично орієнтовані засоби з урахуванням особливих освітніх потреб. Професійне рішення є логічним, етично виваженим, безпечним і належно аргументованим; чітко визначено межі компетентності фахівця.
35–44	Здобувач добре володіє спеціалізованими знаннями та правильно застосовує їх до професійної ситуації. Добір і адаптація засобів загалом обґрунтовані та враховують особливі освітні потреби, етичні вимоги й безпеку; можливі окремі неточності, що не змінюють суті професійного рішення.
25–34	Здобувач володіє основними спеціалізованими знаннями та загалом правильно застосовує їх, однак аналіз або обґрунтування рішення є неповними. Добір чи адаптація арттехнологій частково відповідають завданню; окремі особливі освітні потреби, етичні вимоги або професійні межі враховано недостатньо.
0–24	Здобувач демонструє фрагментарне володіння матеріалом і недостатню здатність застосовувати знання до професійної ситуації. Вибір методів не має достатнього обґрунтування або не враховує суттєвих особливих освітніх потреб, вимог безпеки чи професійних меж; висновки неповні або містять суттєві помилки.

Підсумкова оцінка

За підсумками навчання здобувач вищої освіти може отримати 100 балів: до 50 балів за поточний контроль і до 50 балів за екзамен.

$$m = \frac{3K_1 + 3K_2 + 3K_3 + 3K_4}{n} + 50 = 100$$

Підсумкова оцінка визначається як сума балів за поточний контроль та екзамен:

Підсумкова оцінка = бали за поточний контроль (0–50) + бали за екзамен (0–50).

Максимальна підсумкова оцінка – 100 балів.

Мінімальний пороговий рівень успішного опанування освітньої компоненти становить 50 балів відповідно до університетської шкали оцінювання.

Шкала оцінювання

Оцінка за університетською шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)

Список рекомендованих джерел:

Базова література

1. Арттерапія і війна: контексти і досвід практичної роботи : колективна монографія / за заг. ред. Н. Кальки, Г. Одинцової. Львів : ЛьвДУВС, 2023. 283 с.
2. Калька Н., Ковальчук З. Практикум з арт-терапії : навч.-метод. посіб. Ч. 1. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 232 с.
3. Станішевська В. І. Арт-терапія : навч. посіб. Умань : ВПЦ «Візаві», 2022. 172 с.
4. Мірошніченко О. А. Арт-технології : навч.-метод. посіб. Житомир : ТОВ «Видавничий дім Бук-Друк», 2024. 180 с.
5. Дмитрієва І., Іваненко А., Одинченко Л. Артпедагогіка як сучасний педагогічний напрям у спеціальній освіті. Гуманізація навчально-виховного процесу. 2023. № 1 (103). DOI: 10.31865/2077-1827.1(103)2023.284566.
6. Regev D. Art Therapy with Special Education Students. New York ; London : Routledge, 2022. 191 p. DOI: 10.4324/9781003156918.
7. Malchiodi C. A. (Ed.). Creative Interventions with Traumatized Children. 2nd ed. New York : Guilford Press, 2021. 364 p.
8. Martínez-Vérez V., Gil-Ruiz P., Domínguez-Lloria S. Interventions through art therapy and music therapy in autism spectrum disorder, ADHD, language disorders, and learning disabilities in pediatric-aged children: a systematic review. Children. 2024. Vol. 11, No. 6. Art. 706. DOI: 10.3390/children11060706.
9. Vogel S. W., Mullins K. L., Kumar S. Art therapy for children and adolescents with autism: a systematic review. International Journal of Art Therapy. 2025. Vol. 30, No. 2. P. 113–122. DOI: 10.1080/17454832.2024.2343373.
10. López-Escribano C., Orío-Aparicio C. Creative arts therapy for autistic children: a systematic review. The Arts in Psychotherapy. 2024. Vol. 91. Art. 102224. DOI: 10.1016/j.aip.2024.102224.
11. Leavy P. (Ed.). Handbook of Arts-Based Research. 2nd ed. New York : Guilford Press, 2025. 824 p.

Допоміжна література

12. Артюхіна Н. В. Психодіагностичний потенціал арт-терапії : метод. рек. до курсу для здобувачів спец. 053 «Психологія» другого (магістерського) освітньо-наукового рівня вищої освіти. Одеса : ОНУ ім. І. І. Мечникова, 2022. 20 с.
13. Пех А. Арт-терапевтичні методи у соціокультурній адаптації дітей з особливими освітніми потребами. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови. 2024. Вип. 24. DOI: 10.33189/epsn.v1i24.248.
14. Чепеленко Ю. І., Жванія Т. В. Арттерапія в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами. Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф., Харків, 16–18 берез. 2023 р. Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2023. С. 389–391.
15. Практичний психолог в інклюзивно-ресурсному центрі (Блок «Молодший шкільний вік») : метод. рекомендації / Д. В. Прасол, І. В. Корнієнко, О. С. Чеканова та ін. ; за заг. ред. Д. В. Прасола. Миколаїв : Вид. Торубара В. В., 2021. 624 с.
16. Угрин О. Коли бракує слів... арттерапія у роботі з переживанням травмивного досвіду дітей, які постраждали внаслідок війни. Арттерапія і війна: контексти і досвід практичної роботи : колективна монографія / за заг. ред. Н. Кальки, Г. Одинцової. Львів : ЛьвДУВС, 2023. С. 237–250.
17. Rubin J. A., van den Berg Z. Approaches to Art Therapy: Theory and Technique. 3rd ed. New York ; London : Routledge, 2016. 528 p.
18. Malchiodi C. A. (Ed.). Handbook of Art Therapy. 2nd ed. New York : Guilford Press, 2012.
19. Максименко Д. С. Різнокольорове дитинство : ігротерапія, казкотерапія, ізотерапія, музикотерапія : практична психологія. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 192 с.
20. Терлецька Л. Г. Психологія здоров'я : арт-терапевтичні технології : навч. посіб. Київ : Слово, 2016. 128 с.

21. Rushton R., Kosyivaki L., Terlektsi E. Music-based interventions for people with profound and multiple learning disabilities: a systematic review of the literature. *Journal of Intellectual Disabilities*. 2023. Vol. 27, No. 2. P. 370–387. DOI: 10.1177/17446295221087563.
22. Shi Z., Wang S., Chen M., Hu A., Long Q., Lee Y. The effect of music therapy on language communication and social skills in children with autism spectrum disorder: a systematic review and meta-analysis. *Frontiers in Psychology*. 2024. Vol. 15. Art. 1336421. DOI: 10.3389/fpsyg.2024.1336421.
23. Effectiveness and evidence level of dance on functioning of children and adolescents with neuromotor impairments: a systematic review. *Children*. 2023.

Фахові періодичні видання

1. Art Therapy: Journal of the American Art Therapy Association.
2. International Journal of Art Therapy.
3. The Arts in Psychotherapy.
4. Journal of Music Therapy.
5. Music Therapy Perspectives.
6. Body, Movement and Dance in Psychotherapy.
7. Dramatherapy.
8. Art Therapy Online.

Інформаційні та професійні ресурси

1. American Art Therapy Association (AATA). URL: <https://arttherapy.org/> (дата звернення: 06.09.2026).
2. American Art Therapy Association. Ethics. URL: <https://arttherapy.org/ethics/> (дата звернення: 06.09.2026).
3. British Association of Art Therapists (BAAT). URL: <https://baat.org/> (дата звернення: 06.09.2026).
4. British Association of Art Therapists. Code of Ethics. URL: <https://baat.org/about/code-of-ethics/> (дата звернення: 06.09.2026).
5. European Federation of Art Therapy (EFAT). URL: <https://www.arttherapyfederation.eu/> (дата звернення: 06.09.2026).
6. European Federation of Art Therapy. Code of Ethics for Art Therapists. URL: <https://www.arttherapyfederation.eu/> (дата звернення: 06.09.2026).
7. American Music Therapy Association (AMTA). URL: <https://www.musictherapy.org/> (дата звернення: 06.09.2026).
8. American Dance Therapy Association (ADTA). URL: <https://www.adta.org/> (дата звернення: 06.09.2026).
9. British Association of Dramatherapists (BADth). URL: <https://www.badth.org.uk/> (дата звернення: 06.09.2026).
10. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <https://www.nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 06.09.2026).
11. Бібліотека Бердянського державного педагогічного університету. URL: <https://library.bdpu.org.ua/> (дата звернення: 06.09.2026).
12. Електронна підтримка навчання Moodle БДПУ. URL: <https://edu.bdpu.org/login/index.php> (дата звернення: 06.09.2026).